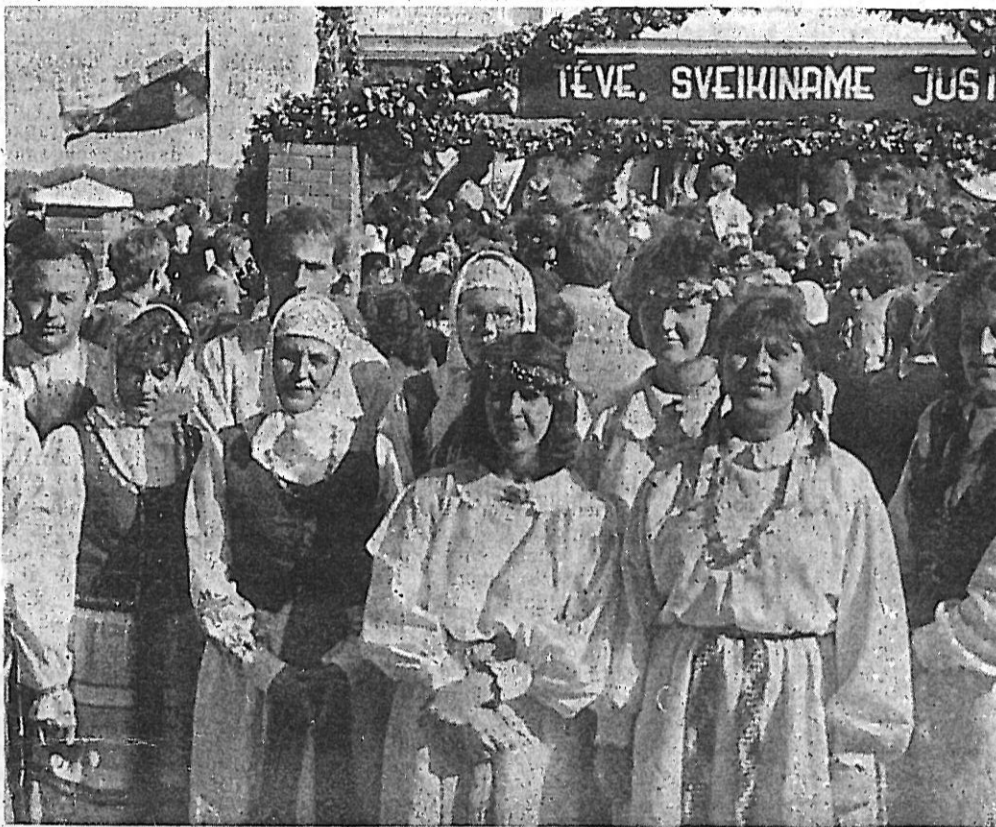

AUKŠTAITIS

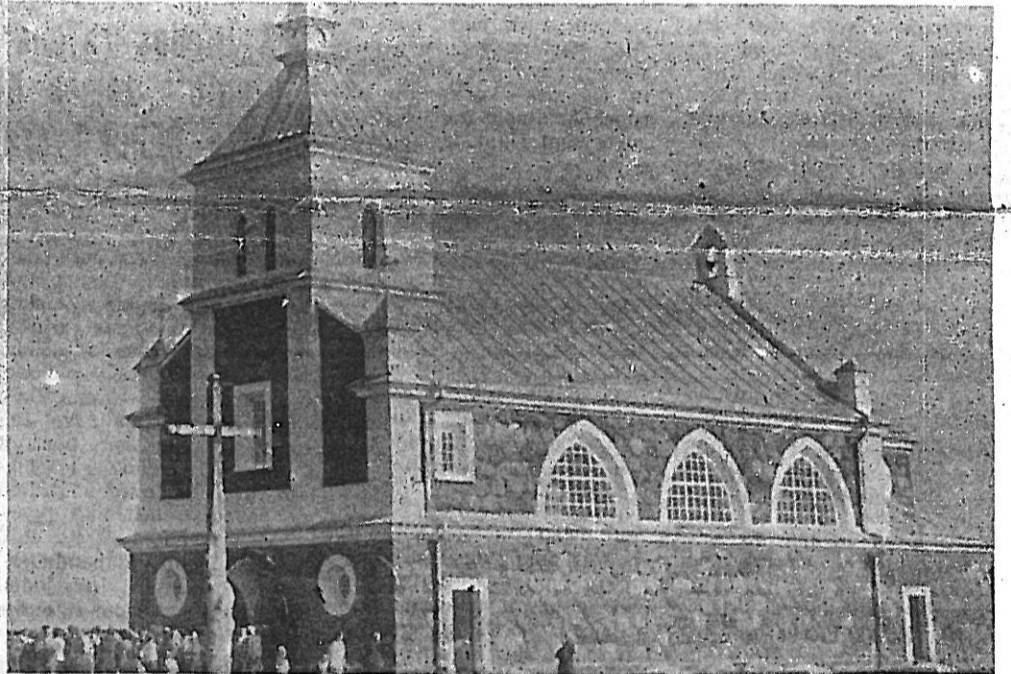
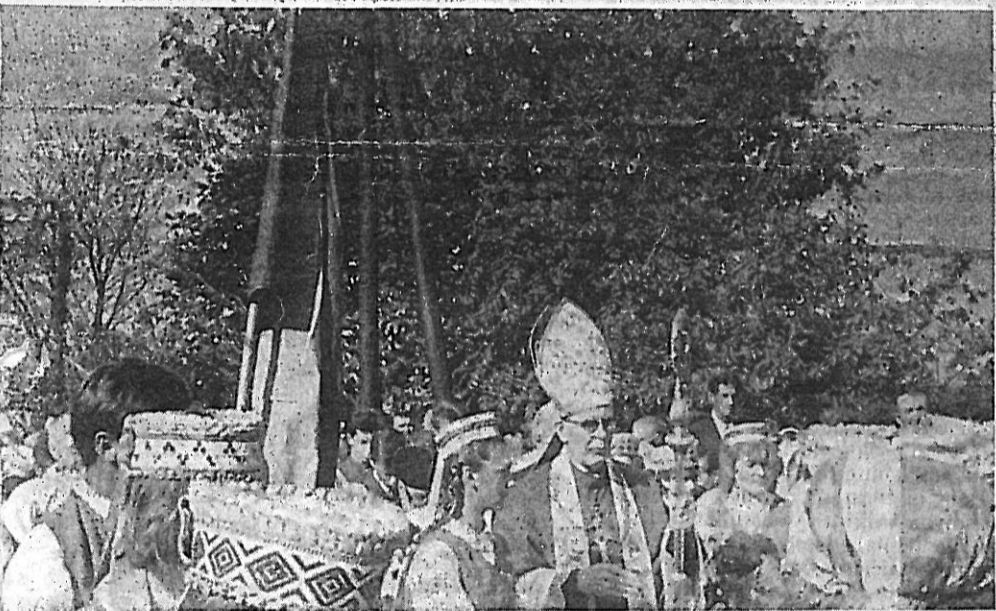
Lietuvos Persitvarkymo SAJŪDŽIO Utenos rajono tarybos leidinys

1989 m. spalio Nr. 8

Kaina 20 kp.

Rugsėjo 23-oji mūsų tautiečiams Gudijoje, Pelesoje, tapo didele švente. Aple tai jau rašėme praeitą kartą. Vytauto Petronio nuotraukose: arkivyskupas Julljonas Steponavičius, iškilminga procesija ir atšventinta šv. Lino Bažnyčia.

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Utenos rajono atstovų susirinkimo, įvykusio 1989 m. spalio 1 dieną,

BENDROJI REZOLIUCIJA

Prieš metus rajone susiformavęs Sąjūdis, stekiantis pertvarkos, nelengvai skina kelį. Nel visuomenės reikalavimai, nei pavienių gyventojų skundai nepriverė rajono vadovų paskubinti spręsti pribrendusių problemų. Utena dūsta kenksmingose žmonių sveikatai transporto išmetamose dujose, kursta nuo pravažiuojančių mašinų triukšmo. Užteršti daugelis rajono vandens telkinų, daugėja chemikalais pakenktų dirvožemių plotų, o malste ir gruntiniuose vandenyse gausėja nitratai. Laukai, ypač pakelės, vis labiau apauga piktžolėmis. Dėl blogo šalininkavimo pažeidžiama ekologinė pusiausvyra. Svalgalais ir toliau nuodijama žmonių sveikata. Ilgėja eilės parduotuvėse. Viskas tampa deficitu. Vis labiau plečiasi spekuliacija ir korupcija. Biurokratai persėda į naujas kėdes. Kal kurliose darbdvietėse aktyvūs Sąjūdžio dalyviai gujami iš užimamų pareigų.

Sąjūdžio atstovų susirinkimas ryžtingai smerkia jėgas, stabdančias Tautos Atgimimą ir gnančias sąstingį, kviečia visus rajono žmones burtis už pertvarką, aktyviau dalyvauti gimtojo krašto atnaujinime. Dabūstumu, meistriškumu, kultūringumu, švara, sielos tyrumu ir stiprybe, dvasingumu, pagarba ir meile gimtinei garsinkime Lietuvos vardą. Sąjūdis skatina kilniems darbams, kviečia savo išgales paskirti Nepriklausomos Lietuvos ateičiai, Tautos gerovei.

Susirinkimas reiškia išitikinimą, kad Sąjūdžio dalyviai:

— tvirtai saugos nuo sunaikinimo brangiausią turtą: žemę, gamtą, visa tai, kas užtikrina normalų žmogaus gyvenimą;

— gins žmogaus telsę ir sąžinę, išitikinimų laisvę, nuosavybę ir laisvą pasirinkimą;

— ugdytų gyventojų aktyvumą, jų tautinę savimonę ir sampratą, kad Lietuva be Nepriklausomybės — Lietuva be ateities;

— gins viešumą, sieks užtikrinti visų įvairiakalbų, skirtingų išitikinimų ar turtinės padėties Respublikos piliečių lygiatelsiškumą;

— remtų humanizmo idėjas, skatintų žmones saugoti ir puoselėti savo kultūrą, Tautos paminklus, istoriją;

— aktyviai dalyvaudami disputuose, publicistikoje, rinkiminėje kampanijoje, apnuogintų mūsų visuomenės ir jai primestas ydas, atskleis tikrąsias nusikaltimų ir nuosmukio priežastis;

— skatintų Tautą nesitalkstyti su blogiu ir raus jį iš savo ir visuomenės būvio;

— telks tautiečių pastangas apsišalinti nuo korumpuotų, nekompetentingų, praradusių pasitikėjimą atstovų valdininkijoje, partijoje ir judėjimuose;

— kels savo atstovus į vadovybę, bus pasirošę imtis atsakomybės ir, Tautai pritarus, drąsiai ją ves į nepriklausomą demokratinę ateitį.

Kunigo Sigito SUDENTO kalba, pasakyta 6 vidurinės mokyklos mokinių tėvėlių susirinkime spalio 11 dieną

Kada nesenai Vilniuje vyko vyskupo Valančiaus blaivystės suvažiavimas, ne vienas kalbėtojas, ir aš taip pat sakiau, kad mes nemokam šiandien linksintis. Nemo kam dainų lietuviškų. Juk anais laikais šieną pjovė, lauko darbus dirbo ir nereikėjo jiems gerti, kad galėtų dainuoti. O dainavo... Reiškia, ne čia esmė. Kaip dabar tas mūsų jaunimas linksminsis, jeigu tų lietuviškų dainų nemoka, jeigu nemoka šokti. Tai iš tikrųjų, pirmiausia reikia mokinti. Tėveliai, palaikykite tą mintį, kad daryti bendrus vakarus. Būtinai tėveliams susieiti su savo vaikais, su mokytojais, kad jūs visi suartėtumėt, kad jūs vienas kitą daugiau pažintumėt. Jūs ir savo vaikų, tėveliai, nepažįstate. Kaip tik bus proga labiau susipažinti per bendrą vakarą. Nes visa ta, keturiasde-

šimt metų vedama politika, nustatė mokytojus prieš tėvelius, mokytojai nustatė vaikus prieš tėvelius ir taip nebuvo žmogaus, kad prieš kažką tai nebūtų nustatytas. Ar bent nežinau tokio. Tik komunistų partija nieko nedarė, kad prieš save nenusatytų. Ir prieš Bažnyčią nustatė, ir prieš mokytojus ir t. t. Kur tik pažvelgsi, ta pati politika buvo labai sėkmingai vedama. Ir todėl mes dabar susvetimėjom. Mes, kunigai, taip pakalbam: sakykim, atlaidai būdavo — suvažiudavo giminės ir atlaidus, susitikdavo, pasikalbėdavo. O dabar? Neturim laiko, giminės dabar taip pat susvetimėję. Nėra jau to artumo. Tam tikra dalimi reikšmės turi ir tas piniginis svertas. Viskas buvo žiūrima per pinigus, ir dabar žiūrima per pinigus, vaikai negime žudomi dėl to, kad blogai. (Nukelta į 4 psl.).

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Utenos rajono konferencijos dalyvių

PRANEŠIMAI

LPS Seimo nario, Utenos kraštotyros muziejaus direktoriaus Balio JUODZEVIČIAUS pranešimas

Susikūrus Sąjūdžiui, keliu žmonių buvo pavesta rūpintis stalinizmo nusikaltimų tyrimo reikalais. Į šią grupę patekau ir aš. Tuo laikotarpiu prasidėjo ir tremtinių reabilitavimas. Darbo atsirado tiek, kad sunku buvo viską ir aprėpti. Tarkninkavo ir keletas kitų žmonių, ypač Alfonsas Streikus. Kiek jau mums jėgos leido, stengėmės padėti tremtiniams.

Pirmiausia buvo pildomos represuotųjų anketos. Ypač daug talkino Utenos. Tauragnų. Daugailių kunigal, notaras Simas Petriūnas, įsijungė kai kurie mokytojai. Kadangi anketos buvo siunčiamos į Vilnių, norėjosi, kad liktų duomenų apie tremtinius ir vietoje. Dėl to buvo užvesta kartoteka, ir ankstesnė surinkta anketinė medžiaga palikta vietoje.

Prasidėjus reabilitacijai, kreipėsi šimtai žmonių, prašydami pagalbos. Reikėjo rašyti pareiškimus Vidaus reikalų ministerijai, Prokuratūrai, Aukščiausiajam teismui, pildyti pareiškimus vietiniams finansų skyriui ir kita. Kadangi viskam buvo daroma nuorašai, susidarė daug dokumentų. Šita medžiaga nepasklinda visur, o kaupiama muziejuje. Panašiai renkama medžiaga ir apie žuvusiuosius. Pamažu ryškėja rezistencinės kovos mąstai, dalyviai, susirėmimų vietas. Tai mūsų istorija. Būtų apsilieidimas, jei mes į tai nekreiptume dėmesio, nekaupime medžiagos, nes šitų žmonių, dar prisimenančių praeitį, vis mažėja ir greitai nebebus ko paklausti. Gaila, daugelis sąjūdininkų tokios medžiagos rinkimą laiko kaip ir nevertu dėmesio. Ar ne todėl nesulaukėme jokios paramos iš mokytojų istorikų? Utenoje yra tiek vidurinių mokyklų, kiekvienoje yra po keltą istorikų, de ja, nesame gavę nė vienos anketos. Niekas nepildo... Užauginome istorikus, kurie baigė mokslo, bet kuriems istorija visiškai nesvarbi. Istorija jiems — Brežnevo „Mažoji žemė“ ir dar vienas kitas karo nutikimas. Kaipgi tada su tu mokinių artimaisiais, kurių seneliai, dėdės gulėjo miestelių aikštėse? Ar ne gėda mokytojui kalbėti apie tuos įvykius ir nieko nežinot apie jų artimuosius?

Neangūs mes ir su surinktos medžiagos skelbimu. Kelis dešimtmečius per laikraščius pionierių draugovės, komjaunimas rinko medžiagą apie pokario aktyvistus, apie nacionalistų nužudytus žmones. De ja, tai buvo tik pagyruinė ki žodžiai. Kada mums reikia kokių nors medžiagos apie tikrai žuvusius žmones, pasirodo, kad tos medžiagos — dešimt, penkiolika gal daugiausia kiek žinoma, o apylinkėse žuvusiųjų dešimtis, kai kur šimtai... Ir aš dabar bijau, kad užėjus šitam naujam vajui, tautinei mokyklai kuriantis, ar neatsiras tokių gudruolių, patriotų, kad sunaikins tokią medžiagą kaip nebeaktuali. Aš šneku apie pokario metų aktyvistus. Kai kam atrodo, kad čia nereikėjo rinkti šitą medžiagą, kad čia mūsų Tautos gėda. Norėtusi, kad renkant atsiminimus vis dėlto

būtų atsižvelgta, kad buvo dvi stovyklos. Jeigu yra frontas: vieni vienoje pusėje, kiti kitoje pusėje. Ir nebus karo, jeigu mes matysime tik vieną pusę. Aš manau, reikia rinkti medžiagą ir apie vienus, ir apie kitus. Man patiko, pavyzdžiui, rugsėjo pradžioje išleistas anykštėnų laikraščio priedas. Tai trijų laikraščio lapų apimties 1941—1953 metais nužudytųjų sąrašas. Tiesa, tenai yra tik tarybiniai aktyvistai ir per klaidą įsimašęs vienas kitas rezistencijos kovotojas. Bet aš gerbiu anykštėnus už tai, kad jie padarė konkretų darbą. Aš nesakau, kad tai padaryta šimtu procentų gerai. Reikia šitą padaryti ir mums, kad žinotumėm, kiek mes praleidom žmonių per šitą Stalino malūną ir vienoje, ir kitoje pusėje. Jeigu mes vaizduosime tik vieną pusę, mes būsime žmonės tik su viena akimi, arba žiūrėsime tik pro vieną langą. Namas turi kelis langus, ir mums reikia plačiau žiūrėti į šiuos reikalus. Taigi, jei anykštėnų laikraštis paskelbtų ir kitos barikados aukas, susidarytų konkreti graži medžiaga, iš kurios galima būtų daryti plačius apibendrinimus. Dabar daug šnekam: žuvo nuo buržuazinių nacionalistų, žuvo nuo skrebų, žuvo nuo enkavedistų. Ką mes konkrečiau turime? Ar žinom mes, kiek jų žuvo: šimtai, tūkstančiai, kas žuvo?

Sitaip, sakyčiau, nesizvalgant niekur, kiekvienas iš mūsų, dirbantis apylinkėje, jeigu mes pritariam Sąjūdžiui, mes turim jaust pareigą ir aš sakau: žiūrėkim ne pro vieną langą, rinkim medžiagą, rinkim atsiminimus, žmonės su saule negyvena, reikia kol galima surinkti. Ir aš labai gailiuosi, kad mes per mažą jėgų dėjom, nors ir raginami, rinkti medžiagą apie liaudies gynėjus. Jaučiu, kad šitoj vietoj daug ką praradom. Ir praradam kasdien, kai miršta žmogus, kuris tuos įvykius gerai atsimena.

Panašią medžiagą galima būtų paskelbti ir apie Utenos rajoną. Muziejuje mes šiek tiek tos medžiagos turim. Juk negalima sakyti, kad jau visiškai nieko neturėtume. Šitos medžiagos turi milicija. Turi saugumas. Yra metrikacijos knygos. Registruoti iš pat pradžių buvo nužudymai ir tos, ir anos pusės bažnyčių mirties knygos. Ar nereikėtų šitą medžiagą paskelbti? Mes visko niekad nesurinksim. O paskelbė šitą žinių dalį, kaip „Utenio“ priedą, galėtume laukti papildymų, prašymų: štai tas, pavyzdžiui, neįrašytas, tas ne tokiu būdu žuvo ir t. t. Šitą darbą, pasiūlytus ir saugumo darbuotojus, ir milicijos darbuotojus, visa, ką mes turim — žmonių atsiminimus — reikėtų šitą dalį žinių paskelbti, nes šito, pagaliau, reikės visai Lietuvai.

Visi žinom, kaip sunku artimesiems surasti pokaryje nužutų žmonių, partizanų palaidojimo vietas. Bruko juos į paraisčius, į žvyrduobes, prie skrebų būstinių, į tualečių duobes, į šulinius, į ežerus, kur tik begalėdami, kur tik berasdami vietas, kad tik mažiau rūpėsčių, mažiau darbo. Ir kad niekas nematytų ir niekas negalėtų pagerbti. Štai neseniai buvo

perlaidojami žmonės, užkasti Galinių kaimo žvyrduobėje. Zuvusiųjų artimieji važinėjo po plačias apylinkes, rankiojo žinias, klausinėjo: ar nėra čia mano brolio? Ar nėra čia mano sesers? Ar nėra šio, ar nėra to? Ar yra čia mano artimieji? Perkėlė mirusių palaikus. Ir, rodos, dar abejojo, ar tikrai ten buvo, tie ieškomi žmonės. Kas galėtų dabar pasakyti tai, kai tik likę suversti, sujaukti kaulai? Mano supratimu, čia žmonėms galėtų padėti saugumo komitetas. Nors LKP CK sekretorius V. Baltrūnas piktai priekaištavo kultūros darbuotojų konferencijoje, kad tie perlaidojami virsta mitingais ir panaudojami priešiška propaganda. Propagandos, sakyčiau, šičia didelės nebūtų, juk tos laidojimo vietas, tie bunkeriai yra žinomi saugumui, žinomi ir tuose bunkeriuose žmonėms. Tai kam žmones varginti? Taigi sumažėtų ir ta pati propaganda. Vazinėja žmonės po apylinkes, kalba... Padėkim išaiškinti, kas į tas duobes sumesta. Saugumas šitą dalyką žino. Buvo net fotografuojami nušauti žmonės. Daugailiuose pavyzdžiui, prie Nepriklausomybės paminklo pasodintus žmones dar kartą sušaudė. Labai malonu šaudyti, taiklumą akies išmėginti... Nušautus fotografuodavo, išsiškindavo kas tokie. Kodėl gi dabar tas žmogus, nukentėjęs žmogus, turi klai-

džioti po plačias apylinkes, po kelis valsčius, klausinėdamas: ar nėra šitoj duobėj mano brolio, mano sesers, mano tėvo? Čia gi ne valsčių bėdas paslaptis? Argi negalima padėti žmonėms, žmoniškai padėti? Juk su mirusiais mes gi nekariausim. Praėjo tie laikai, kada lavonus tąsė ir spardė, ir šaudė dar kartą nušautus.

Labai norėtusi, kad kiekvienoje Sąjūdžio rėmimo grupėje būtų bent vienas žmogus, dirbantis surenkant duomenis. Prasideda politinių kalinių reabilitavimas. Daugelis nukentėjusių nežino, į ką kreiptis, kur kam rašyti. Jeigu būtų tokių žmonių apylinkėse, žmonėse, nereikėtų ir nukentėjusiems važiuoti į Vilnių ar Uteną. Rašant pareiškimus Aukščiausiajam Teismui, reikėtų daryti nuorašus, tada bus galima patikrinti, kada išsiųstas pareiškimas, aiškintis, kodėl neatsakė. Be to, gavus nuorašą, liktų duomenų apie nukentėjusius. Aš praščiau, jeigu atsirastų iš apylinkių, iš rajono tolimesnių vietovių žmonių, kurie norėtų prisidėti prie šito darbo, labai praščiau kreiptis, kad galėtumėte padėti žmonėms. Paaškinsim ką daryti, duosim telefonus, adresus. Žmonėms reikia padėti. Vieną kartą nuskriausti jie turi pasijusti žmonėmis. Prie šito darbo turi prisidėti ne tik sąjūdininkai, bet kiekvienas sąmoningas pilietis.

LPS Utenos rajono tarybos nario, „Utenio“ žemės ūkio skyriaus vedėjo Donato ČEPUKO pranešimas

Aš savo kalbą noriu paskirti kaimo reikalams. Bet visų pirma noriu pasakyti, kad kaimas vis dar tebe laukia permaining. Ne pirmą kartą jis laukia, tačiau dabartinis laukimas kitoks, negu kad buvo anksčiau. Kuriant kolūkius, buvo kalbama, kad kaimo žmonės liks tvirtais savo žemės šeimininkais, tvarkys gamybą, pasirinks jos būdus ir priemones. Tačiau tie pažadai neišlaikė gyvenimo išbandymų. Be atodairos buvo komanduojamas žemdirbys. Ir todėl šiandien matome žemės ūkyje to komandavimo pasekmes. Ko gi nori Sąjūdis? Sąjūdis, trumpai pasakius, yra už lietuviškų reikalų sprendimą lietuviškai. Juk žiūrėkite, kiek buvo visokių sprendimų, patarimų, kaip pertvarkyti žemės ūkį į geresnę pusę. Ar persitvarkė? Nieko nepersitvarkė. Ir dabar mus labai neramina tai, kad ir mūsų rajone pertvarka kaimo labai sunkiai skinais kelią. Sąjūdis kaip tikrai ir siekia valstietį padaryti tuo, ko jis siekia per amžius — būti savo žemės šeimininku. Sąjūdis savo programoje pažymi, kad jis siekia gerinti valstietijos gyvenimą, darbo sąlygas, grąžinti jai žemės šeimininko teises, atstatyti individualų ir kooperatinį ūkį. Sąjūdis prisiima sau pareigą ginti žemdirbius nuo prievartos ir diktato. Štai to žemdirbiui šiandien labiausiai ir reikia. Ginli nuo išorinio ir vidinio diktato. Nuo to, kas slopina jo iniciatyvą, kūrybą, tikrą darbą, o ne priverstiną, kaip iki šiol buvo. Noriu visa tai pailiustruoti konkrečiais pavyzdžiais.

Labai plačiai respublikoje nuskambėjo per televiziją, o mūsų rajone ir per spaudą Tauragnų kolūko pir-

siu darbu, nepaprastu darbu pagamina daug produktų. Ir dabar laiko keliasdešimt kiaulių, kurias peni, kartais išvargę, net ir miegodamas ten pat tvartė. Jo dalį pagamintos produkcijos ir mes, gerbiamieji, valgome. Atvirai aš jums pasakysiu — nuo biurokratų, nuo valdininkų ji reikia kasdien globoti. Ir šiandien aš ji paprašiau, kad jis ateitų į tribūną ir papasakotų viską smulkiai. Tačiau ir šiandien jam neaišku, kokia bus galimybė paskirti žemę, nes ūkio vadovas, pavaduotojas, agronomas ir kiti nuteikė visą kolektyvą, kuris nenori skirti žemės fondą, tą sklypą, kuriame galėtų dirbti. Norėdami ji sužlugdyti morališkai ir visų žmonių akyse jo darbščią garbę nuplėšti, ūkio vadovai buvo pasikvietę milicijos darbuotojus, o tie, neturėdami jokios prokuroro sankcijos, padarė kratą namuose, išvartė net visas senas sofas, ieškodami pašarų, pieno miltelių. Pletaravičius, būdamas sąžiningas, pateikė visus dokumentus, kad viskas pirka sąžiningai. Maža to. Jis priėmė keletą metų pasistatę gražų namą. Namas yra pridurotas. Buvo pareikalauta, po trijų keturių metų, jau pridavus namą, kad jis atvyktų į milicijos skyrių su dokumentais ir įrodytų, kad viskas pirka. Kur čia yra teisingumas? Ar čia yra pertvarkos faktai? O toliau, buvau susitikęs Vidmantą Kaskevičių. Tai irgi darbštus, be galo darbštus žmogus. Ir žmona jo labai darbšti. Vairai mažamečiai. Jis Kuktiškių ūkininkas. Kaip jam yra viskas trukdoma. Kad tik jis negalėtų daugiau gaminti produkcijos. Pasakysiu toki nesena atveji. Rajono vykdomajame komitete, svarstant Petro Pletaravičiaus pareiškimą dėl žemės skyrimo, įvyko tokia klasikinė scena, kuri dar neaprašyta jokiam romane ar novelėje. Petras Pletaravičius priėjo prie

ūkio direktoriaus Jono Bar-tašiuono ir pabučiavo jį: „Būk geras, sutik, kad aš dirbčiau žemę“. Prašosi darbo. O jam atsakoma. Lygiai taip atsakoma ir Kaskevičiui, Pošiūniui. O Aloyzas Pošiūnas iš Sėlos per pirmąjį pusmetį, žinot, kiek pardavė valstybei pieno? Daugiau kaip penkiolika tonų. Du didžiulius veršius, kurie svėrė 950 kg., keturias kiaules. Tai vienas žmogus. O mes tik trukdom, kad jie mums užaugintų daugiau produkcijos. Žmonės prašosi darbo. Tai kas gi gali būti aukščiau už tokius žmones, kurie savo išvargusiomis rankomis nori daugiau pagaminti produkcijos. O mes neleidžiam. Ar tai yra pertvarka?

Norkūnų kaime, Pakalnių kolūkyje yra Petras Kazlauskas, žirginio sporto mylėtojas. Jam dabar yra apžiūrėta keturiolika hektarų žemės. Bet ji irgi reikia globoti. Darbščių žmonių čia salėje daug. Ir Petras Sadaunykas, ir kiti. Vien tik tai iš Kuktiškių atvažiuo dešimt tokių žmonių. O pripažinimo tokiems žmonėms pas mus labai trūksta. Respublikoje plačiai kalbama apie akcijas. O mūsų rajone? Niek nėra.

Kiekvienas žemdirbys, nesvarbu ar jis pasilieka dirbti kolūkyje, ar atsiskiria, turi valdyti apibrėžtą ir juridiskai įteisintą turto dalį. Apskačiuojant kiekvienam konkrečią turto dalį, negalima pamiršti nei mirusiųjų, nei iš kaimo išvykusių žemdirbių ar jų palikuonių, dabartinių pensininkų; jiems taip pat priklauso minėto turto dalis. Kai kas paprieštarau: kam to reikia? Labai sunku viską apskaičiuoti ir padalinti. Kam bejudint, girdi, senas žaidzas? Manau, kad šie skeptikų priekaištai nepamatuoti. Jeigu kelias į teisingą valstybę yra sunkus, dar nereikia, kad jo reikia atsakyti. Žemdirbių ateitis turi būti sukurta ant teisingumo pamatų.

LPS Utenos rajono tarybos nario, RSO darbų vykdytojo Petro GALIAUSKO pranešimas

Gerbiami delegatai ir svečiai, Kai 1940 metų birželio 15 dieną dušimtaitūkstantinė Raudonoji Armija okupavo Lietuvą, lietuvių tauta per mėnesį „persigalvojo“ ir nutarė „pati užsinerinti sau kilpą ant kaklo“. Paskelbė rinkimus į Liaudies Seimą ir dar greičiau „papasė“ priimti Lietuvą į SSSR sudėtį. SSSR Aukščiausioji Taryba, matyt, neprieštaraujant VKP/b/Centro Komitetui, paskubomis Lietuvą, Latviją ir Estiją priėmė į SSSR. Nuo to laiko įsigijome daug „draugų“. Pats didžiausias „draugas“, žinoma, buvo „išuostasis Tautų Vadas“, nusileidęs nuo Kaukazo kalnų aukštųjų tam, kad nurodytų kelią ir juo vestų klaidžiojančią Didžiąją Rusų tautą į jos imperiją. Kitas Lietuvos buvęs mažiau lemtingas buvo draugas Dekanozovas, sakyčiau, garsus chirurgas, kuris ne tik nustatė, ką sveikame Lietuvos kūne reikia išpjauti, sunaikinti, bet gana sėkmingai vadovavo gincluotų chirurgų būriams, kurie šią operaciją vykdė. Kaip čia nepaminėti draugo Snieckaus, uolaus Dekanozovo parankinio ar marionetės — draugo Griškevičiaus, ku-

riam pirmtakas paliko savokruviną kėdę. „Draugu“ ypač pagausėjo paskutiniaisiais metais. Prieš metus draugas Lisauskas Vilniuje suruošė bananų balių, popusmečio jo bendramintis „baletmeisteris“ draugas Radionovas Tbilisyje surengė sceną — „sokis su kastuvėliais“, kažką panašaus į klasikinį baletą — sokis su kardais. Draugas Gureckas vasario mėnesį atliko solo partiją, prasidėjusia žodžiais: uždrausti, neleist... Paskutinėje, tik ką praėjusioje Lietuvos AT sesijoje draugai Baltūsiai, Brazaitis pritarė jam ir stipriam centrui, ilgesingai minėdami anuos laikus. Kiti draugai irgi nesėdi be darbo, kuria instancias jėdinstvas, streikų komitetus, steigia autonomijas. Atėjo metas pasižiūrėti, kur mes nuėjome šių draugų vedami ir perkainoti vertybes. Praėjusieji metai įtikinamai parodė, kad didžioji Tautos ir kitų Lietuvos gyventojų dalis tą supranta ir sugeba.

Pirmieji mitingai trispalvėms šlamant, Ignalinos atominės elektrinės gyvasis žiedas, parašų rinkimo akcijos, Vasario 16-osios mi-

(Nukelta į 3 psl.)

LPS Utenos rajono tarybos nario, RSO darbų vykdytojo Petro Galiausko pranešimo tęsinys

(Atkelta iš 2 psl.)

nėjimas, birželio 14-osios gedulingi renginiai ir ypač „Baltijos kelias“ pakėlė Tautos dvasią, sustiprino viltį ir ryžtą siekti to, ką Sąjūdis spalio 23-ąją dieną į savo programą įrašė: Viešumas, Demokratija ir Suverenitetas. Teko dalyvauti organizuojant kai kuriuos renginius Utenos rajone. Patys geriausi pagalininkai, organizuojant šiuos renginius buvo Bažnyčia, Caritas, Tremtinių klubas. Daug ir geranoriškai padėjo rajono vykdamosios komitetas, taip pat partijos rajono komitetas, visos įmonės ir įstaigos, kurių buvo paprašyta bent kokios pagalbos. Ačiū visiems brangūs broliai ir seserys už tokią pagalbą!

Tūkstantčiai uteniškių karių su visa Lietuva išreiškė savo viltį ir ryžtą, pasirašydami Nepriklausomybės reikalavimą. Kartu su visais atšventė Vasario 16-ąją, gedėjo savo brolių ir seserų birželio 14-ąją, dalyvavo perlaidojant žuvusiųjų Lietuvos partizanų, mirusiųjų tremtinių palaikus. Tačiau laimingiausi buvo tie, kurie dalyvavo Baltijos kelyje rugpjūčio 23-ąją dieną. Tai didingas,

neparkartojamas ir neužmirštas renginys. Didingesnis turėtų būti tikrai atkurtos Nepriklausomybės paskelbimo aktas. Kada tai įvyks, priklausys ne tik nuo įvykių pasaulyje, bet ir nuo mūsų visų. Pirmiausia turime pakęsti vertybių matą, patys dvasia tapti kitokiais, gerai suprasti ir įsisąmoninti: kas mes esame, ko norime, kur einame. Reikia pradėti gyventi be „slipraus centro“ nurodymų, išsirinkti tikrą respublikos parlamentą ir tikrai tada pradėti laukti pokyčių į gerąją pusę. Tai turi paskatinti mus būti dvasingais, kultūringais, nugalėti blogus įpročius, ypač girtuokliavimą. Mes stovime ant savo sąmonės, tuo pačiu ir Tautos degradavimo ribos.

Reikia būti labai naiviais, kad nesuprastumėm, kad už mus kiti to nepadarys, nei Rytai, nei Vakariai. Jeigu ateinantį pasitikti Baltijos aušros jaunoji karta to nesupras, tai aušra gali užgesėti visiems laikams. Tad būkime savo darbus verti to kelio, kuriuo pasiryžome eiti. Tai vienintelis kelias Tautai. Kito kelio nereikia ieškoti. Ir šviesa, ir tiesa mūsų žingsnius telydi!

Jurgis JUOZEVIČIUS, Pakalnių kolūčio gyvulininkystės darbuotojas, sąjūdžio remimo grupės pirmininkas

Nuo 1989 metų rugpjūčio 1 dienos įsigaliojo valstiečio ūkio įstatymas. Kaip sutiko jį, ir išvis šią pertvarkos dalį mano pažįstami kaimiečiai? Savo akimis mačiau ir savo ausimis girdėjau septyniadesimtmečius: „O kad taip nums būtų prieš penkiolika, nors prieš dešimt metų“. Šio įstatymo laukė ne tik tie, kurie norėjo gauti žemės, bet visi dori ir darbštūs Lietuvos kaimo žmonės, kurie džiaugėsi, kada ne iš „Tiesos“ laikraščio, o iš kai kurių kitų šaltinių sužinojo, kad Lietuvoje norinčių tapti ūkininkais yra 500, 1000, vėliau 2000, dabar beveik 4000 žmonių. Pagalvokim, ar šie skaičiai nerodo, kad iš tų septyniadesimtmečių okupantų ir jų pakalikų nuterota, sugriauta ir išniekinta Lietuvos kaimo dvasia dar gyva. O Pošiūno, Kązlausko, Pietaravičiaus ir kitų pavardės rodo, kad šios dvasios ugnelė dar rusena ir mūsųose. Tik viena neramina, kai girdžiu samprotaujant kaimiečius: „Prašyčiau ir aš žemės, bet, žiūrėk, kas darosi Tauragnuose, Antalgėje, Kuktiškėse. Gal ir duos, o paskui gal ir vėl atims“. Kodėl taip yra? Kam tai nepatinka? Kad valstietis nori ūkininkauti pagal savo protą ir valią? Visų pirma tai ūkių vadovams: Tauragnų Driukui, Kuktiškių Leleivai, Antalgės Bertašiūnui ir kitiems, kuriuos šiandien, šioje auditorijoje drįstu vadinti feodalais ir vergvaldžiais. Po incidento Tauragnuose visiems tapo aišku, kad Driukas daugiau vadovauti neturi jokios moralinės teisės. (Plojimai).

Bet kaip nekeista, jis dirba ir sėkmingai susidoroja su savo „priešais“ šiandien. Aišku, taip nebūtų, jei Utenos rajono partijos komitetas netoleruotų šių vadovų nusikalstamų antihumaniškų veiksmų. (LKP RK 1-ojo sekretoriaus A. Kuncos replika iš salės: „Aš pasakysiu savo nuomonę!“)

Kas gali garantuoti, kad artimiausiomis dienomis netaps Driuko aukomis nauji sąžiningi žmonės. Jeigu reikėtų pagrįst savo žodžius, aš tai padaryčiau, kadangi man likimas lėmė dirbti Mo-

lėtų rajono Kaniūkų kolūkyje (kaip tik po Driuko išėjimo iš ten). Pasirodo, jau tada, šešto dešimtmečio pabaigoje — septyniadesimtmečio pradžioje jis mėgo savavaliavimus. Iš kolūkiečių konfiskuoti asmeninius inventorius, jiems neatlyginant. Kam gi nesinorėtų važinėti gražiausiais senųjų Lietuvos kaimų apkaustytais lineikomis? Jeigu tai tiesa, ką girdėjau iš Cepuko pasisakymo apie rajoninę grandį, tai būtų apkaustytas ir pakaustytas. Taigi nesitėbėkite, gerbiamieji...

Aš kreipiuosi į jus, gerbiamieji konferencijos dalyviai, ir kviečiu jus pasmerkti Tauragnų kolūčio pirmininko Driuko elgesį. Aš kreipiuosi ir į jus, Utenos rajono vykdomojo komiteto pirmininke Galgatavičią, kad jūs ir toliau gintumėte mūsų rajono žemdirbių reikalus. O ginti yra ką. Nepagamintų Lietuvos žemdirbių tiek ne pieno, nei mėsos, jeigu ne individualus sektorius. Pažiūrėkime, kas parduoda kaimiečių pieną valstybei. Likę kaimiečiai septyniadesimtmečiai. Pažiūrėkime į senučių rankas, kokios jos. Iš arti pažiūrėkime. Pažiūrėkime, kokios mūsų mamos, kaip jos atrodo. Jų pagamintą gerą valgo ir vadovai, ir gydytojai, mokslininkai, dori ir nelabai geri žmonės ir visokie „inter“, kurie jau streikuoja ir, girdi, bando apginti Tarybų valdžią. Aš abejoju, pirmininke, ar jūs šito apgynimo šaukiate? Apginti Tarybų valdžią nuo vadinamų ekstremistų, nacionalistų ir fašistų, tai yra nuo mūsų, nes mes taip vadinami net „Pravdoje“.

Nealkani posėdžiauja partinių organizacijų sekretoriai, direktoriai ir jų pavadootojai. Jie įkūrė Tarybų valdžios gynimo komitetus ir Vilniaus Žalgirio staklių gamykloje ir niekaip nesuagituoja, kad jų pačių darbininkai streikuotų. Aš netikiu, kad jie nevalge. Jie sotūs serviladu ir kitais delikatesais.

Ginkime tu kaimo senelių leises. Jie skiepijo mums darbštumą, jie neša gerį, jie išsaugojo dorą ir tikeimą.

Ateityje būkime jų vertais.

Pertvarka į kaimą neprasiskverbia. Ūkių vadovai jaučiasi vienvaldžiais kaimo šeimininkais, įgallotais apsaugoti žemės ūkį nuo permalnų. Gindami visuomeninio ūkio interesus, jie kartu gina ir subankrutavusią stalinistinę kolektyvizacijos politiką, nepripažįsta žemdirbio teisės į jo sukurtą, tačiau nuasmenintą nuosavybę. Nepripažįstama, kad kolūkinio turto dalis priklauso ir tiems, kurie jau nebedirba, nes paseno arba buvo išgulti, ir tiems, kurių tik palikuoniniai likę gyvųjų tarpe. Nepripažįstama ir kolūkiečio teisė laisvai atsiskirti nuo kolūčio su jame priklausantiems visuomeninio turto dalimi, atkakliai tvirtinama, kad kolūkinis turtas tegali būti visų ir todėl juo disponuoja tik šie „vadovai“. Tais pačiais nepasiteisinusios sistemos gynimo tikslais užkertamas kelias naujų tikrai kooperatinių ir individualių ūkių atsiradimui kaimie.

Ūkiams naujakuriams neleidžiama išgyti iš ūkių netgi nurašytos technikos.

Sąjūdžio konferencija smerkia tokius veiksmus ir kreipiasi į rajono vadovų, kviesdama ne žodžiais,

mlestų, naudingų iškasenų telkinų ir kitas visuomenel būtinas statybos perspektyvas ir greta esančių gyventojų teisėtų interesų;

— Turi būti sustabdytos beatodairiškos statybos

landšafto skiliant sodus paežerėse. Neremontuoti kapitališkai prie ežerų ir upių esančių gyvulininkystės pastatų, įlemti susidėvėjus, kuo greičiau nugriauti ir žemę rekultivuoti;

— Mažinti cheminių preparatų ir nutraukti amoniakinio vandens naudojimą žemės ūkyje. Kontroluoti maisto, oro ir vandens užterštumą. Rezultatus skelbti spaudoje;

— Skirstant iš valstybės resursų gaunamą techniką pirmumo teise ją gauti suteikti ūkininkams, neturintiems šios technikos;

— Pasiekti, kad Respublikos vyriausybė priimtų įstatymą, įtvirtinantį dirbančiojo arba dirbusiojo visuomeniniame ūkyje teisę į konkrečią visuomeninio turto dalį, kuria žmogus galėtų pilnai disponuoti;

— Pasiekti, kad ūkininkams — naujakuriams būtų suteikta veiksminga finansinė — materialinė parama.

Konferencijos rezoliucija dėl pertvarkos kaimie

o veiksmais prisidėti prie pertvarkos kaimie.

— Turi būti panaikinta visuomeninių ūkių monopolinė teisė į žemę. Ją naujakuriams nepriklausomai nuo kitų interesų tegali skirti tarybų valdžią;

— Turi būti patenkinti visi tie pareiškimai žemei gauti, kuriuos parašusieji bus pajėgūs ūkininkauti, o ūkių įkūrimas nepažels

kaimie. Nepradėti naujų kompleksų, gyvenamųjų namų gyvenvietėse statybos, kol nėra realių pretendentų juose gyventi;

— Prioritetą skirti statybai ir remontui valstiečių ūkiuose. Pilnai aprūpinti juos statybinėmis medžiagomis;

— Neskirti paežerių žemės vilų statybai. Nedarbus pajėgus ūkininkauti, o ūkių įkūrimas nepažels

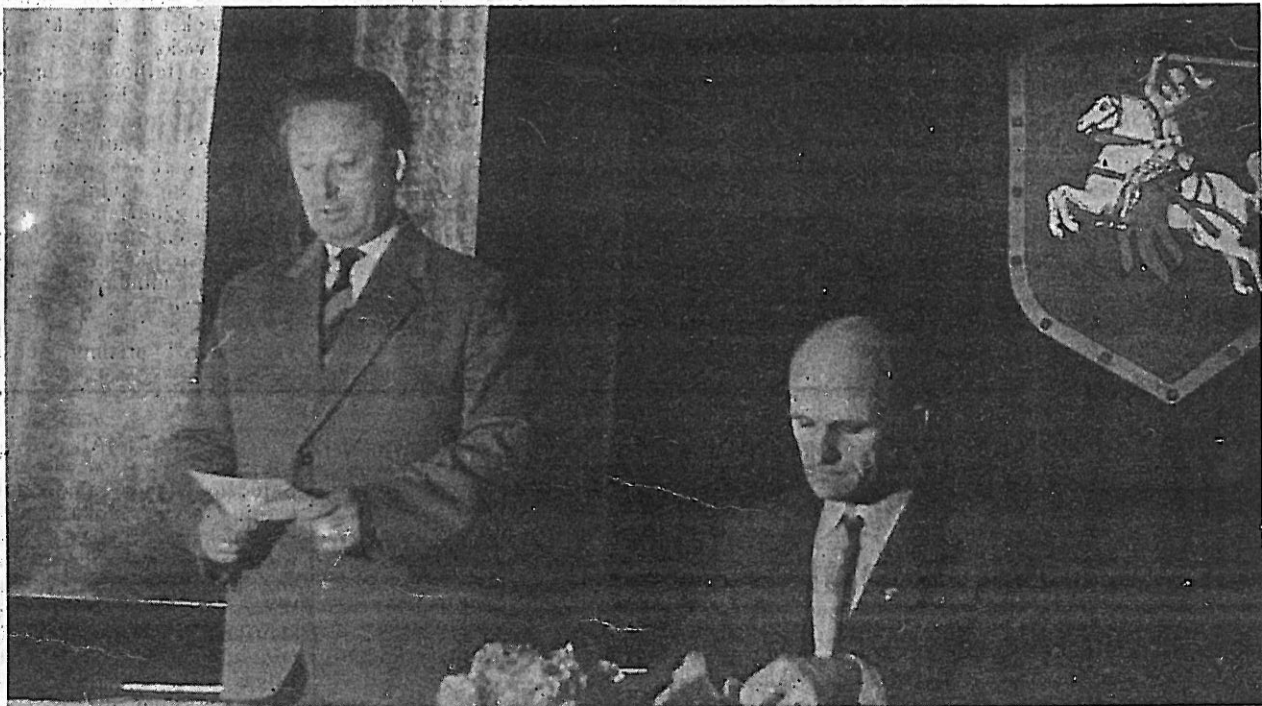
Naujoji Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Utenos rajono taryba

Aglinskienė Ona
Aleksna Stasys
Balsys Vilhelmas
Barkauskienė Stasė
Breiva Vytenis

Cepukas Donatas
Dilytė Aušra
Galaiuskas Petras
Jonuškienė Rūta
Juodelė Petras

Juozevičius Jurgis
Juodevičius Balys
Malakauskas Vidmantas
Medeša Pranas
Morkūnienė Stasė

Petronis Vytautas
Preikša Kazimieras
Puodžiukas Sigitas
Puodžiukas Stasys
Sadaunykas Petras
Sudentas Sigitas
Streikus Alfonsas
Šimonėlis Antanas
Šimonėlis Jonas
Ziedas Nerijus

I-jame LPS rajono tarybos posėdyje tarybos pirmininku išrinktas Donatas Cepukas, pavadootoju Petras Galaiuskas. (Klemenso Kupriūno nuotraukos).

Kunigo Sigito SUDENTO kalba, pasakyta 6 vidurinės mokyklos mokinių tėvelių susirinkime spalio 11 dieną

(Atkelta iš 1 psl.)
 gas pragyvenimas, geriama taip pat, kad nėra ką nusipirkti, „išgerti“ visada galima rasti, nors ir eilė, bet galima pastovėti...

Jūs negalėjote būti laisvi, jūs negalėjote laisvai reikšti savo minčių ir štai — mes pasidarėme mažžmogiai... Taip pat dalis nužmogėjo. Nes nebuvo ką rinktis. Ir štai, tas pats yra ir su jūsų vaikais. Dažnai sakoma: „Oi, tas jaunimas blogas, toks ir anoks“. Tas jaunimas toks pat, kokie ir tėveliai. Tik senimas žiūri į jaunimą ir nenori prisipažinti, kad jie patys klysta. Bažnyčioje mes dabar nuolat perlaidojame tremtinius ar partizanus, tai kartą sakiau, kad mums reikia pasakyti, prisipažinti paties sau, mes kalti, kad turim tokį jaunimą. Iš tikrųjų, pas mus visus trūksta geros valios, todėl labai daug to pikto. Ir iš tikrųjų, jeigu norim dabar nustot eję į blogį, reikia ramybės. O mes, kaip ta voveraitė įsilipus į ratą, labai sunku iš jo išlipti. Jūs taip gyvenote ir gyvenate, kad nebuvo kada susimąstyti: kaip aš gyvenu gyvenimą? Ar tikrai aš einu geru keliu? Ar gerai aš auklėju vaiką? Ar viską atiduodu?

Tikrai kitą mes matom iš šono gerai ir galim patarimus duoti. Kodėl? Todėl, kad mes žiūrim į tą žmogų iš šono. Tas pats reikalinga kiekvienam žmogui — pažvelgti į save iš šono: kaip aš atrodau? Kaip prieš veidrodį ateina, ypatingai moterys, pasižiūrėt, kokios jos

blogis dažniau laimi. Bet kodėl laimi blogis dažniau? Todėl, kad blogiui nėra ribų, nėra sienos. Į gerį einama tam tikrais, nustatytais keliais ir principais, o į blogį — ne. Jeigu aš noriu blogio, galiu dėl to blogo tikslu žudyti, gerti ir t. t. Dėl gėrio aš negaliu nužudyti...

Sakykim, ir šiuo metu daug yra žmonių, mąstančių ne taip, kaip norėtų komunistų partija ar kokia kita organizacija. Bet negalima jų sunaikinti. O anuo metu mąstančius kitaip buvo galima... Buvo galima įkišti į kalėjimą, į psichiatrinę ligoninę ir taip tuo žmogumi atsikratyti, kad jis nemąstyti ir neskelbtų garsiai tai, kas teisinga ar ne. Ir mummyse šiuo metu dar yra didžiulė baimė. Nes per tiek metų mums visi taip „mušė per galveles“, kad dabar nelengva, pasižiūrėjus, nors ir virš galvos nieko nėra. Nes kartais galvojame: o gal yra?

Pagrindinis dalykas, kuris trukdo persitvarkymui, yra baimė. Ir ypatingai pas valdininkus daug baimės yra. Paprastas žmogus, kuris jau susimąstė, neturi ką prarasti. Ar šiaip, ar taip: tuščios parduotuvės, viskas pagal talonus ir nėra ką prarasti. O valdininkas, nors ir nieko nėra, bet gali prarasti kėdę. Ta „kėdė vis tiek minkšta yra“. Kad jina būtų kieta, tada ir jis pagalvotų, ar verta šičia sėdėti.

Zinokite, ypatingai svarbu ir jums, tėveliai, suprasti, kad šiandien būtina panaikinti tam tikrą sieną tarp jūsų ir vaikų. Trūksta noro

mokinsim. Mes susitiksim su jūsų vaikais, jie pareis, tikrai papasakos, ką kunigėlis kalbėjo mokykloje, papasakos jums, pakalbėsit, pabendrausit, gal būt net pasiginčysit ir jūs mokinsitės. Ir žinokit, čia vėl bus labai geras dalykas tuo, kad jūs priartėsit prie savo vaikų. Kadangi jūs esate visi nuskrūstę, vaikai jums padės. Gal būt paskatins jus vienam ar kitam geram veiksmui. Dabar labai daug yra tokių blogybių, kai nesupranta žmonės, kad tai yra blogis. Ir net Bažnyčią lankančių žmonių tarpe yra tokių, kuriems labai sunku įrodyti.

Nėra šiuo metu lengva, visiems žmonėms sumaišytos vertybės. Dabar taip urmu ir neatsirinksi. Mano mamai vieną kartą sutruko karoliai, o jų buvo visokių spalvų, ir pagal spalvas jie buvo sudėti. Kai reikėjo atrinkti, tai mėnesį rinkome. Ir vertybės dabar reikės daug laiko atrinkti, atidžiai apmąstyti kiekvieną, ir pagal tą skalę atidėli... Kad vėl nesuklystumėm, kad vėl nepadarėtumėm klaidos. Ir todėl mes manom, kad šiuo metu reikalinga ateiti mums į mokyklą, prvesti religijos fakultatyvą. Kodėl fakultatyvą?

Kaip žinote, nors visur labai daug kalbama, kad sąžinės laisvė, mūsų teisės lygios, bet, deja, taip nėra. Fakultatyvas šiuo metu nusikalsta Konstitucijai. Jeigu panaikins tą Bažnyčios atskyrimą nuo mokyklos, bus religijos pamokos. Jeigu mes dabar taip darytume, tai būtų nusikalimas Konstitucijai.

Jeigu mes darysime taip, kaip partijos komitetas mums siūlo, kad daryt kultūros namuose, prie Bažnyčios, tai iš mokyklos vaikams dar reiktų eiti į kultūros namus. O gal jie čia gyvena, kaimynystėje su mokykla. Tai visas popietinis laikas praktiškai atimtas. Ir tikrai tai nėra tikslinga. Manau, mūsų atėjimas į mokyklą duos teigiamų rezultatų. Amerikos mokslininkai yra ištyrę, kad kiekvienas žmogus turi biosroves. Geras ir blogas. Ir mes jas aplink save leidžiame. Gali būti daug žmonių gerų, ir štai jei į tą būrį blogas žmogus ir iš karto kai kurie iš tų gerųjų jau suabejos geriu. Todėl, kad iš ano eis blogis. Ir kai kunigas įeis į mokyklą, tai pravals tas biosroves, tą biologinį lauką. Vis dėlto ateis (man atrodė, kad ne vienas nepasakys, kad tai blogio apaštalias) — gėrio apaštalias. Ir kada susitikau su mokyklų direktoriais, jie paklausė: „O kaip jūs veiksit į bloguosius? Kaip jūs galvojat padaryt dėl tų blogųjų?“. Kadangi mes, kunigai, meldžiamės, turim tikėjimą, ir aš manau, kad padedant Dievui, mes daug padarysim. Netikinciam tai nieko nereikia, bet tikinciam labai daug reikią. Kaip žinote, Lenkijoje net ministrų kabineto pirmininkas visada pradeda ir pabaigia su prašymu Dievo pagalbos.

Jeigu aš tikiu kieno nors pagalba, pas mane atsiranda labai daug jėgų, dvasinių jėgų, kurios slypi žmoguje. Mokytojai sunkiai, nes jis, gal būt, niekuo netiki ir tik tiki savo jėgomis. O kaip žinot, savo jėgos labai dažnai paveda... Jos yra ribotos. Tikint aukštesne jėga, pas kiekvieną žmogų jų padaugėja, ir tikrai jis gali daug daugiau padaryti. Kada tik leis man galimybės, ieškojau kontakto su tais, kurie neateis pas mus, ir apie kuriuos mokytojai sako, kad tai blogieji. Apie kuriuos pasako, kad tai beviltiški mokiniai, degradavę... Stengsiuosi tai daryti pertraukų metu, pabūti, pabendrauti, pakalbėti su jais, pažiūrėti kuo jie gyvena. Antra, bet kuris, atėjęs į mūsų fakultatyvą, sugrįš į savo klasę ir jau kitus veiks teigiamai. Ir tai labai daug. Ir tas blogasis, gal būt, ateis pasiklausti, gal būt pasakys: va, aną kartą kunigėlis kalbėjo labai įdomia tema, o kitą kartą kalbės tokia ir tokia tema. Jaunam vaikui ar paaugliui ne tiek daug reikią, jis labai viską priima. Kadangi jie yra labai jautrūs ir tą gerį taip priima, reikia mokėt jį perteikti, patraukti vaiką. Buvo toks žventasis Italijoje, kunigas Jonas Boska. Jis darė stebuklus. Zinoma, dėl to ir paskelbtas šventuoju. Jis neįėjo į gerąsias mases, bet ejo ten, kur chuliganai, vagys, žmogžudžiai... Ir jis padarė ten stebuklų, todėl, kad ejo su tikėjimu. Vagis jį apgyvendindavo klebonijoje. Tikrai buvo ką išnešti iš klebonijos. Bet, kaip jis rašo savo prisiminimuose,

vienu kitą dalyką tėra pavogę tie vagys. Reikia mokėti prie žmogaus prieti. Bažnyčia turi praktiką, turi sukaupti daug žinių, kaip paveikti blogus žmones.

Dar noriu apie Laisvę pakalbėti. Pirmą—aštuntą klasių mokinius labiausiai žinoma veiks tėveliai, ypatingai pirmų-ketvirtų, taip kaip tėveliai pasakys, taip vaikučiai ir darys. Tačiau noriu paprašyti, kad jeigu tie jūsų mažieji neateitų vieną ar kitą kartą, nebauskite jų. Nes mes labai gerai žinome, ką davė ateizmas, per prievartą brukamas. Tik priešinimasi jis davė. Jeigu jūs panaudosite kokią nors prievartą tam mažam vaikui, jis nenusistatys prieš jus, bet prieš mus, prieš Bažnyčią. Sakys: „Va, būčiau negavęs į „skudurus“, jeigu ne tas kunigėlis mokykloje su tais savo fakultatyvais“. Tai tikrai labai jautrus dalykas, ir kiekvienam reikėtų labai gerai apmąstyti, kaip prieti prie vaiko. Geriau protingai su juo pasikalbėti, kad nebūtų tos žinės prievartos.

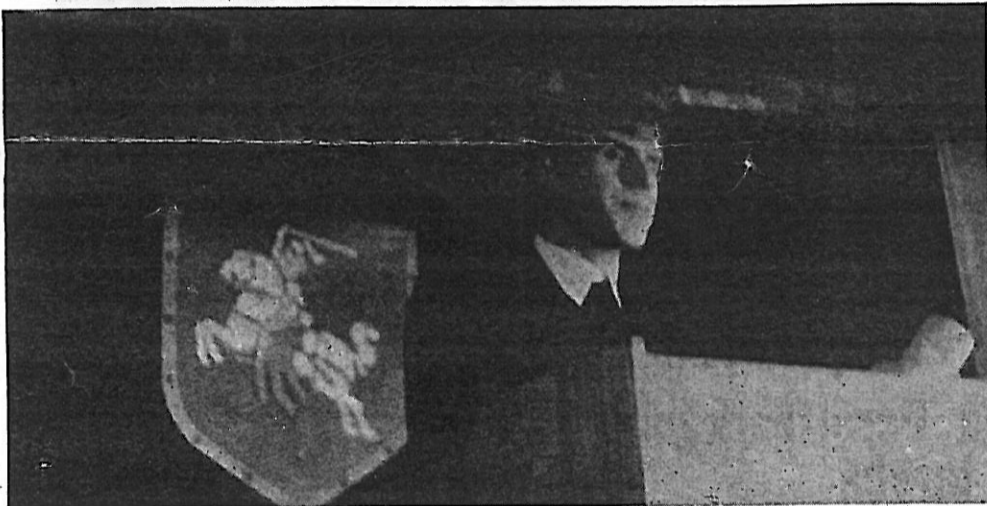
Penktųjų-aštuntųjų amžių labai sunkus. Čia dar didesnio jautrumo reikia tėveliams, kadangi pusiau jie spres, pusiau jus. Devintose-dvyliklose klasėse, mančiau, kad čia, tik nuoširdžiai pasikalbant su jais, išreikšti savo nuomonę dėl to fakultatyvo. Ir motiniškai, teiškai patarti, kaip jūs manote. Bet galutinį žodį turi tarti jie. Ir čia su jais tikrai nenaukdotit (kaip anksčiau būdavo su jaunavedžiais): „dovanosiu mašiną, duosiu tūkstantį, jei paimsi šliubą“. Nežadėkit, nekiskit tų vertybių už tai, kad jie ateitų... Čia žinokit, taip pat, nieko mes gero nelaimėtume... Geriau tegu jie patys apsisprendžia. Jeigu jie nenorės, nereikia. Jie gal būt, išėję iš mokyklos, pamatys, kad gyvenimas dabar keičiasi, ir per radiją gali išgirsti, ir per televiziją pamatyti, gali patys ateiti ir į bažnyčią. Taip pat noriu pasakyti, (o kai tą pasakiau mokytojams, jie taip „per usą nusišypojo“), kad mes nenorim jūsų vaikų padaryti tikinciais. Mes norim pasakelti Tiesą, kad jie patys atsirinktų: kur teisybė, kur ne, ar verta, ar neverta... Taip pat ypatingai daug dėmesio skirsime, kad susimąstyti. Stengsiuosi taip prvesti tuos mūsų susitikimus, kad ir jie pakalbėtų, kad nebūtų taip: aš pasakiau, jie patylėjo ir išėjo. Labai svarbu, kad jie išmokyti mąstyti, išmokyti atsirinkti, kas gera, kas bloga. Nes tai labai svarbu. Dabar, kai jie šalia jūsų, gal būt, jūs padėdat, o kai išeis iš jūsų, išeis į miestus, išeis į aukštąsias mokyklas, niekas jiems nepadės. Todėl būtina jiems sunkiam momente atsirinkti gerį. Kristus yra pasakęs: aš esu Kelias, Tiesa ir Gyvenimas. Nėra šalia kito kelio, tik šunkeliai, nėra kitos tie-

sos, tik netiesa, nėra kito gyvenimo. Argi galime pasakyti, kad tai gyvenimas, kokį mes dabar gyvename? Tikrai ne. Reikia ieškoti to tikro gyvenimo. Žmogus taip sukurtas, kad yra pašauktas ieškoti tiesos, bet per tą laiką mums buvo atimta teisė ieškoti tiesos, o Bažnyčia nuo amžių glūdumos, jau du tūkstantčiai metų, yra saugotoja moralinių vertybių, saugotoja tikrosios Tiesos. Per 40 metų buvo ta didžiulė „letena“ uždėta ant bažnyčios ir slėgė ją. Bet Bažnyčia išliko tokia kokia jina buvo ir toliau skelbė savo tiesą, nebijodama, nors kunigai buvo sodinami į kalėjimą. Kada mes žvelgiame atgal į savo praeitį kelią, kai Bažnyčia buvo persekiojama, draskoma, visada išlikdavo ir eidavo triumfuojanti. Kada vyksta spaudimas, Bažnyčia triumfuoja ir žydi visu grožiu. Kada tik Bažnyčiai laisvė, ji kažkaip apsiranta. Kada iš Paryžiaus atvažiuo kardinolas į Lietuvą, jis labai gražiai pasakė: „Mes, prancūzai, turėdami Laisvę, užmigome, nes galvojom, kad nėra jokių pavojų, niekas nesikesina į mūsų Tiesą ir štai, dabar prabudom, žiūrime, kad mes jos nebeturim. Aš klaupiوسي prieš jūsų Tautą, nes jūs atlaikėt tą spaudimą, bet perspėjau — neužmikit, atgavę Laisvę“.

Yra ir kunigijoje te nuomonių, kad neverta į mokyklą, neverta skubėti. Čia ir yra: atgaunu Laisvę ir ta Laisve naudokimės miegodami... Todėl mes ir norime įeiti į mokyklą ir kaip tik mokykloje susitikti su jūsų vaikais. Dabar visi ieško dvasingumo. Ir jūs ieškot, brangieji. Bet nenorit pasisukti į tą senamiestį, į tą mūsų nuostabią bažnytelę, nenorit sau širdy pasakyt: kad ten dvasingumo reikia ieškoti, kad iš ten eina dvasingumas. Juk beveik iki devyniolikto amžiaus visi dvasingumo sėmėsi iš Bažnyčios, iš tikėjimo. Tokios nuostabios Bažnyčios pastatytos, kaip romanikos, gotikos, renesanso metu. Įein į jas, ir priverčia tave suklupti, tai mūsų, žmonių, sukurtas. Tas pats, įeinant ir į mūsų Bažnyčią, nors ji nėra labai vertinga meniškai, tai tik kopija. Bet, vis tiek, čia jaučiama ramybė, tik čia žmogus gali pabūti ramiai. Jis čia gali išgirsti muziką, kuri veikia teigiamai, ir aplinka taip pat teigiamai... Ir netikinciam atėjus, jis gali susimąstyti, gali pabūti ramiai.

Mokinkimės pirmiausia Bažnyčioje pabūti ramiai. Paskui, kai išmoksit būti Bažnyčioje, apsisprasete su tyla, su ta ramybe, galėsite būti ir namuose, susirasit tam tikrą patalpą, kur galit pabūti ramiai, pamąstyti. Bet pirmiausia reikia ateiti į Bažnyčią.

(Kalba netaisyta, sutrumpinta)

K. Kupriūno nuotraukoje kunigas Sigitas Sudentas.

gražios... Taip būtina ir kiekvienam žmogui pasižiūrėti į savo vidų.

Jūsų vaikams, jaunosiomis atžalomis, kaip tik šiuo metu susidaro galimybė sustoti ir pamąstyti. Dabar žmonėse nėra pagarbos vienas kitam. Nes niekas nediegė to. Buvo kalbėta, negalima sakyti, kad niekas nekalbėjo, bet tai buvo daroma paviršutiniškai, todėl, kad reikėjo. Per tą visą laikotarpį žmonėse susimaišė vertybių skalė. Labai sunku žmogui atsirinkti, kas gera, kas bloga. Mes daugiausia esam linke į blogį ir nuolat žmogaus viduje kovoja blogis ir gėris. Ir kaip keista,

įsigilinti į vaiko norus, suprasti jį. Šią sieną reikia kuo greičiau panaikinti. Būna gera mintis, auklėtojos pasakyta tėvelių susirinkime. O iš karto kaip į sieną... Nes yra nusistatymas prieš mokytoją. Todėl, kad kartais gal jo sūnelio ar dukrelės nepaglostė tas mokytojas, ar ką nors pasakė per susirinkimą, kad nėra jina tokia gera. O mes visi turim tiek daug tos savimeilės, egoizmo ir gera mums tik tada, kada paglosto.

Reikalinga bendra mokykla. Ir štai, kada mes, kunigai, norim įeiti į mokyklą, mes taip pat turime galvoje, kad ne vien jūsų vaikučius

Nors aš giliai įsitikinęs, šiuo metu pas mus išvis negalioja jokia Konstitucija. Ir aš nežinau, ar yra tokie įstatymai, kurie tai sankcionuotų. Pasimetę visi yra, ir šiuo metu galima ir neįstatymiška paskelbti. Bet, pabrėžiu, kad fakultatyvas nėra nusikalimas. Nes mokykla gali pakviesti ir gydytoją, ir kitą specialistą, gali ir į gamyklą nuvesti vaikus, ar dar kažkur tai. Fakultatyvas — reikią laisvas to pačio vaiko pasirinkimas. Jis, laisvai pasirenka, jis ateina, jis klauso. Todėl ir manau, labai būtų gerai, jei pareikštumėt norą, kad mes mokykloje vis dėlto būtume.

SKELBIMAS
 Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Utenos rajono mokytojų taryba renka žinias apie nekaltai žyčius, ištremtus ar kitaip nukentėjusius mokytojus. Visus, galinčius suteikti žinių šiuo klausimu, labai prašome kreiptis adresu: 234910, Utena, Taikos 3-17, tel. 7-17-22 — į Alvydą Puodžiuką.

UTENOS RAJONO VYKDOMOJO KOMITETO PIRMININKUI

Vykstant respublikos atsinaujinimo procesams, vienas ryškiausiai atspindinčių istorinį persitvarkymą momentų yra buvusių, senų pavadinimų atstatymas. Ir mūsų mieste jau kal kurioms gavėms sugrįžo senieji vardai. Tačiau dėl kal kurių asmenų, įėjusių į gatvių pavadinimų keitimo komisiją, nepagrįstų argumentų liko dar keletas nepakeistų vardų, tame tarpe Komunarų. Daugeis šios gatvės gyventojų tuo yra nepatenkinti ir prašo atstatyti ankstesnį šios gatvės pavadinimą — Aušra. Komunarų gatvės pavadinimas neatspindi mūsų istorinių įvykių ir nieko bendra neturi su dabartimi. O Aušros vardas yra susietas su Basanavičium. Toks ir pirmojo lietuviško leidinio pavadinimas, kuris turėjo didelę reikšmę vėliau besiformuojančiai Lietuvos valstybei. Šiandien šis vardas kiekvienam tautiečiui yra brangus, nes jis asocijuojasi su atgimstančia tauta. Be to, ši gatvė remiasi į Basanavičiaus vardu pavadintąją, visai netoli garbingojo tautos patriarcho paminklo. Todėl prašome gerb. pirmininką mūsų prašymą patenkinti.

Priedame prašančių gyventojų sąrašą.
 Utena, 1989 metų rugsėjo 17 d. lena

LPS Utenos rajono rėmimo grupių atstovų susirinkimo REZOLIUCIJA

Dėl religijos fakultatyvų mokyklose

Sąjūdis mano, kad būtina į rajono mokyklas įvesti kunigus. Mokiniams, norintiems susipažinti su religija ir dorove, būtų suteikta

galimybė lankyti religijos fakultatyvą mokyklose.

REDAKCIJOS NUOMONE NEBUTINAI SUTAMPA SU AUTORIŲ NUOMONE.

Rinko ir spaudė Utenos spaustuvė. Užsak. Nr. 2811. Tiražas 5000 egz. Ofsetinė spauda. Apimtis 1 sp. lankas

REDKOLEGIJA: Vytenis Breiva (redaktorius), Petras Gallauskas, Balys Juodzevičius, Vytautas Petronis, Sigitas Sudentas. Redakcijos adresas: Utena, Taikos 3-33, tel. 72692.